

УДК 355.341.3

<https://doi.org/10.33099/2304-2745/2024-3-83/47-53>

Троцький Р. С., кандидат педагогічних наук (0009-0006-8584-8634)
Коба О. В., кандидат педагогічних наук, старший дослідник (0000-0002-4311-6957)
Курило О. І. (0000-0002-7958-2925)

Київський інститут Національної гвардії України, Київ

Особливості нормативно-правового регулювання статусу військовополонених в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні

Резюме. У науковій статті розглядаються основні аспекти нормативно-правового статусу військовополонених та окремі аспекти досудових розслідувань порушень законів і звичаїв війни в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. Проведено всебічний аналіз змін у національному законодавстві, нормативно-правові акти якого набрали чинності після початку повномасштабної війни РФ проти України.

Ключові слова: взяття під варту; військовополонені; тримання; екстрадиція; конвоювання; воєнний стан.

Постановка проблеми. Україна здійснивши ратифікацію нормативно-правових актів міжнародного гуманітарного права, забезпечила подальший розвиток законодавства, яке визначає статусу військовополонених. Введення воєнного стану на території України та хід російсько-української війни відкрив ряд актуальних питань, пов'язаних із фактичною реалізацією статусу військовополоненого в межах визначених правових норм, особливо щодо правил поводження з військовополоненими, в тому числі під час взяття їх під варту та конвоювання.

Важливими аспектами військової юрисдикції, особливо в умовах дії воєнного стану, є саме взяття під варту та тримання військовополонених під час конвоювання та екстрадиції. Протягом конфліктів та військових операцій ці процедури набувають особливого значення, оскільки вони впливають не лише на безпеку військовополонених, але й на дотримання міжнародного гуманітарного права.

Воєнний стан вимагає особливо чітких та узгоджених підходів до взяття під варту, конвоювання і екстрадиції військовополонених, адже ці заходи мають бути здійснені з дотриманням принципів гуманності та справедливості, а також відповідати національному та міжнародному законодавству.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Особливі аспекти інституту взяття під варту та особливості процесу

тримання під вартою, а також етапи проведення конвоювання та процедури екстрадиції були досліджені у роботах Т. Фоміної, В. Рогальської та І. Черниченко. [1, 2].

Однак, у зв'язку з вимогами сьогодення, а саме, необхідністю постійного супроводження-конвоювання військовополонених РФ по території України, виникає нагальна потреба у правовому аналізі законодавства України.

Метою статті є розроблення та обґрунтування положень теоретичного і прикладного характеру, що стосуються взяття під варту, тримання під вартою військовополонених, а також процесуальний порядок їх конвоювання та екстрадиції в умовах дії воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу. Після 24 лютого 2022 року, коли російські війська вторглися на територію України у рамках триваючого вісім років збройного конфлікту, Україна стала стикатися з новими викликами у галузі міжнародного гуманітарного права. В умовах, коли кількість військовополонених різко зросла від кількох до тисяч, а присутність російських військ на території України більше не може бути відкинута державою-агресором, ситуація загострилася.

Раніше до повномасштабного вторгнення РФ на територію України вироки щодо військовополонених були ізольованими випадками, і загалом держава прагнула якнайшвидше здійснити їх обмін з метою повернення захисників України. Натомість, на

цей час, держава утримує військовополонених у спеціально відведених місцях, зосереджується на зборі доказів вчинення окремими з них воєнних злочинів, частково здійснює обмін, ухвалює вироків стосовно них, тобто здійснює повноцінне поводження з prisoners of war (в'язнями війни) – військовополоненими [1].

Збройний конфлікт між РФ і Україною, що триває вже десятирочний рік, наклав свій відбиток на українське суспільство. Проте, коли постала гостра потреба працювати з військовополоненими, виявилось, що країна не готова до такого виклику. Це потребувало суттєвих нормативних і організаційних змін. Завдяки праці Офісу Генерального прокурора, Міністерства юстиції, Міністерства оборони, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій та Служби безпеки, протягом перших трьох напружених місяців повномасштабного вторгнення РФ на територію України з лютого 2022 року було виконано значний обсяг роботи, а саме:

- систематизація правового статусу військовополонених;
- визнання та оцінка дій військовополонених з урахуванням їх комбатантського імунітету;
- визначення процесуальної ролі військовополонених у розслідуванні воєнних злочинів;
- забезпечення дотримання гарантій утримання військовополонених згідно з міжнародним гуманітарним правом;
- організація політичного процесу обміну військовополонених.

Комбатант, який потрапив у полон, користується статусом військовополоненого. Саме комбатанти мають право на отримання статусу військовополоненого, який передбачає низку гарантій та прав згідно з Гаазькою конвенцією IV 1907 року, Женевською конвенцією III 1949 року, Додатковим протоколом I 1977 року та нормами звичаєвого міжнародного гуманітарного права [1, с.34; 2–5].

Крім комбатантів, відповідно до статті 3 Гаазької конвенції IV та статті 4 Женевської конвенції III, статус військовополонених може поширюватися на цивільних осіб, які супроводжують збройні сили, таких як цивільний екіпаж військових літаків, військові кореспонденти, постачальники, особовий склад робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил тощо [2, 3].

Цей статус також може бути застосований до інших цивільних осіб, зокрема членів екіпажів торговельних судів, таких як капітани, лоцмани та юнги, а також екіпажів цивільних повітряних суден, які перебувають у конфліктних ситуаціях. Вони не є військовополоненими, але можуть скористатися привілеями даного статусу, як це передбачено статтею 33 Женевської конвенції III [3].

Особи, які мають статус комбатантів, відповідно до вимог, висунутих статтею 1 Гаазької конвенції IV та статтею 4 Женевської конвенції III, включають осіб зі складу збройних підрозділів [2, 3].

- Цей статус передбачає, що:
 - їхнім керівником є особа, яка несе відповідальність за їх підпорядкування;
 - вони мають постійний відмітний знак, який легко розпізнати навіть на відстані;
 - вони носять відкрито зброю;
 - їхні операції здійснюються відповідно до законів і воєнних звичаїв.

Перша та остання вимоги стосуються військових підрозділів загалом, а не конкретних осіб, які беруть участь у збройних діях. Це означає, що особа не втрачає статусу комбатанта або військовополоненого, навіть якщо не виконує ці вимоги, поки їх дотримується її підрозділ.

Другий і третій критерії стосуються конкретних осіб, і їх невиконання може призвести до втрати статусу військовополоненого. У деяких випадках стаття 4 Женевської конвенції III вимагає виконання лише двох критеріїв (відкрите носіння зброї та дотримання законів і звичаїв війни) для отримання статусу комбатанта та, відповідно, військовополоненого. Це стосується мешканців незахопленої території, які, коли ворог наближається, озброюються для того, щоб відбити напад агресора, не маючи часу для формування регулярних військ, при умові, що вони відкрито носять зброю і дотримуються законів і звичаїв війни [1, с. 35–38].

Втрата статусу військовополоненого може настати у тому випадку, якщо він надається членам невиключених збройних формувань. Невиконання вимог, які ставить перед бойовиками Женевська конвенція III стосовно їхньої поведінки, може призвести до позбавлення особи статусу військовополоненого.

Проте під час вирішення питання про можливу втрату цього статусу військовополоненим необхідно враховувати

положення статті 44 (3) Доповненого Протоколу I: “Комбатанти зобов’язані відрізнитися від цивільного населення під час участі у воєнних діях, спрямованих на напад або підготовку до нападу, для забезпечення кращої захищеності цивільного населення”[4].

У зв’язку з тим, що під час воєнних конфліктів можуть виникати ситуації, коли озброєний боєць не може чітко відрізнити себе від цивільного населення через характер воєнних дій, він може зберегти свій статус лише в разі, якщо він відкрито носить зброю:

під час будь-якого бойового зіткнення;

у той час, коли його можна бачити противником під час формування в бойові угруповання перед початком нападу, в якому він повинен прийняти участь.

Згідно з цим правилом, невиконання умови розрізнення може призвести до втрати статусу “боєць”, однак завжди потрібно враховувати, наскільки реально було виконати це розрізнення в момент конфлікту.

Коли особа не може відрізнити себе від цивільного населення без належних підстав, вона втрачає право на захист, яке надається комбатантам, і, отже, не може бути визнана військовополоненим. Ці ситуації в науковій літературі іноді називають дилемою *незаконного комбатанта*.

Тим часом, якщо особа не має права на статус військовополоненого, вона все одно користується (хоч і обмеженим) захистом, який гарантується цивільним особам згідно з Женевською конвенцією IV, статтею 3, яка є спільною для всіх Женевських конвенцій, статтею 75 Додаткового протоколу I та звичаєвим міжнародним гуманітарним правом [3–5].

Відсутність досвіду у роботі з військовополоненими та недостатнє розуміння їх статусу за міжнародним правом серед слідчих та прокурорів призвело до ситуації, коли в перший місяць повномасштабної війни відкривалися кримінальні провадження за посягання на територіальну цілісність (ст. 110 КК України) та організацію незаконного перетину кордону (ст. 334 КК України) щодо всіх військовополонених. Далі було подано клопотання до слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (або у випадку прилеглості до території бойових дій – рішення прокурора про взяття під варту) для забезпечення їх утримання.

На 24 лютого 2022 року єдиним правовим документом, який враховував питання щодо військовополонених, була

Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164 [6]. Цей документ визначав статус військовополонених та заборонені дії щодо них, але не вирішував питання про їх розміщення, інформаційну доступність або контакт з третіми сторонами. Пізніше за зусиллями різних урядових органів, зокрема Офісу Генерального прокурора, були розроблені та прийняті нові правові акти, які регулювали практичні аспекти співпраці з військовополоненими.

Міністерство оборони України та Міністерство юстиції 10 березня 2022 року прийняли наказ про тимчасові заходи щодо розміщення та утримання військовополонених, встановивши правила реєстрації, розміщення та обліку цих осіб. Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову від 5 квітня 2022 року № 413 “Про порядок тримання військовополонених”, яка детально визначала умови утримання військовополонених, їх розміщення та місця утримання [7]. Ці дії фактично зробили урегульованою ситуацію з таборами для військовополонених, хоча не всі вони могли потрапити туди через обставини бойових дій та процесів обміну на заході України.

Слід зазначити, що обмін військовополоненими 3 2014 по 2022 роки був питанням політичного характеру, оскільки не регулювався Міжнародним гуманітарним правом. Обміни проводились постійно та за участю різних державних органів залежно від контактів з іншою стороною, зокрема, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини відігравав важливу роль у цих процесах.

Кабінет Міністрів України 12 квітня 2022 року ухвалив Постанову № 441 “Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора” і цим же документом внесено зміни до Постанови від 11 березня 2022 року № 257 “Про утворення Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими” згідно з якими рішення про затвердження списку для здійснення передачі військовополонених ворогів та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора, приймається відповідно до Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору

та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 р. № 441 [8].

Слід зауважити, що обмін військовополоненими відбувається за погодженням з Офісом Генерального прокурора, якщо розслідується кримінальне провадження, де військовополонений має статус підозрюваної або обвинуваченої особи, через складність доступу до таких осіб, якщо вони покинуть територію України.

На початку збройної агресії РФ проти України на території Донецької та Луганської області у 2014 році система правосуддя зіткнулася із серйозним викликом. З одного боку, кількість вчинених злочинів збільшувалася майже щодня, відтоді в національній практиці з'явилася нова категорія кримінальних правопорушень – порушення законів і звичаїв війни. З іншого боку, розслідування затягувались через тривалі бойові дії, складності отримання доступу до території, де сталися злочини, та неможливість виявлення та затримання підозрюваних. Ситуація в зоні конфлікту безпосередньо впливала на можливості правоохоронних органів проводити кримінальні розслідування та визначала основні напрями їхньої діяльності.

Після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року, криміногенна ситуація лише ускладнилася. Поза Кримським півостровом та деякими районами Донецької та Луганської областей, щодня реєструвалося сотні випадків порушення законів та правил ведення війни майже на всій території України.

На 5 червня 2022 року було зафіксовано 15 774 таких кримінальних проваджень. Кожен випадок злочину супроводжується зруйнуванням, завданою шкодою, а найголовніше – постраждали люди, яким потрібна ефективна правова реакція. У міжнародній практиці дослідження наслідків збройних конфліктів завжди ставилося так, що під “ефективністю” мається на увазі відповідальність конкретних осіб, які вчинили злочини, але правова система не змогла ефективно відреагувати на запит, що виник унаслідок збройного конфлікту. У практиці досудових розслідувань порушень законів і звичаїв війни найбільше претензій органи правосуддя висувають до Розділу XX Кримінального кодексу України, який безпосередньо стосується норм міжнародного

права, проте не охоплює їх повністю. Найбільше ускладнень у правовій кваліфікації дій викликає стаття 438 Кримінального кодексу України (“Порушення законів та звичаїв війни”) [9].

Через формулювання статті, що містить загальну норму, слідчі та прокурори повинні кваліфікувати певне порушення міжнародного гуманітарного права, посилаючись на конкретну норму міжнародно-правового договору, ратифікованого Україною. Це одночасно створює значний запит всій системі правосуддя на якісне та глибоке навчання у галузі міжнародного права та основ розслідування воєнних злочинів через їх специфіку.

Крім того, стаття 437 Кримінального кодексу України (“Планування, підготовка, розв’язання та ведення агресивної війни”) викликає найбільше обговорень серед міжнародних та національних юристів. Ці норми відтворюють історію міжнародного правосуддя після судових процесів у Нюрнберзі, які ілюструють логіку розуміння поняття “агресивна війна” [9].

У той час як сучасне міжнародне право використовує інші терміни для визначення військового вторгнення однієї держави на територію іншої, розглядає злочин агресії у межах юрисдикції Міжнародного кримінального суду. Різні підходи до розуміння змісту діяння та суб'єкта злочину створюють ситуацію, при якій українське законодавство пропонує значно ширший підхід, ніж міжнародне право.

Система правосуддя звикла до чіткого формулювання кримінально-правової норми. Вимоги кримінального процесуального законодавства часом ускладнюють розслідування порушень міжнародного гуманітарного права, що потребує спеціальної уваги соціальних працівників та прокурорів. Тому чітке визначення воєнних злочинів у Кримінальному кодексі України значно спростить проведення кримінальних справ, але не позбавить потреби у підвищенні кваліфікації працівників правоохоронних органів.

На 20 травня 2021 року Верховна Рада України ухвалила законопроект “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права” (реєстр. № 2689) в усному першому читанні. Незважаючи на широку підтримку з боку парламенту, міжнародних та неурядових

організацій, документ вже більше року чекає на підпис Президента України.

Однак 15 квітня 2022 року було зареєстровано новий законопроект у цій галузі – “Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України” (реєстр. № 7290), який частково повторює положення попереднього, але істотно відрізняється за введенням інституту колективної відповідальності. Це може негативно вплинути на можливість української системи правосуддя притягнути до відповідальності військових начальників за численні порушення, скоєні в Україні.

Наслідки збройного конфлікту в Україні активно вплинули на її судову практику у двох напрямках: переслідування осіб, які були безпосередньо затримані, та розгляд справ у відсутності обвинуваченого (*in absentia*). Внаслідок об’єктивних обставин та знаходження підозрюваних на тимчасово окупованих територіях України або в Російській Федерації, кількість проваджень другого типу переважає. Розгляд справ *in absentia* виявився спеціальною можливістю для розслідування військових злочинів в суді та забезпечення справедливості. Проте з 2014 по 2022 рік декілька “реальних” розглядів заслуговують на згадку в українській судовій практиці.

Затримання російських військових на Донбасі починаючи з 2014 року завжди викликали широке обговорення. Аналіз фактів присутності військовиків Російської Федерації на сході України та їх активна участь у бойових діях проводилися у контексті російського контролю над так званими “Донецькою народною республікою” та “Луганською народною республікою”. Однак основним проблемним питанням залишалося доведення зв’язку між затриманим військовослужбовцем та Російською Федерацією, що значно впливало на визначення його правового статусу.

Події, що сталися після 24 лютого 2022 року, призвели до зміни судової практики. Зафіксовано велику кількість випадків затримання російських військовослужбовців у різних частинах України, які перебувають у якості військовополонених в спеціальних установах відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2022 року № 413 “Про затвердження Порядку тримання військовополонених” [7].

Розглядаючи кожне кримінальне провадження та досліджуючи окремі кримінальні процеси, пов’язані з наслідками збройного конфлікту на території України, відкривається можливість встановлення конкретних фактів та розслідування окремих порушень.

Події після 24 лютого 2022 року тісно пов’язані з тим, що відбувалося в Автономній республіці Крим та окремих районах Донецької та Луганської областей з 2014 року. Важливо пам’ятати, що збройний конфлікт РФ триває вже десять років. Складність ситуації у контексті серйозних міжнародних злочинів підкреслює необхідність доказування кожного окремого епізоду та збирання доказів, які мають вагу не лише для конкретних фактів, але і для вивчення загального контексту подій.

Висновок. Правове регулювання статусу військовополоненого зазнавало ряд змін, пов’язаних із введенням воєнного стану, на момент якого щодо діяла лише Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України (наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164). Водночас, прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413 “Про порядок тримання військовополонених” та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 року № 441 “Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора” та внесення змін до інших нормативно-правових актів, залишає актуальним пошук правових відповідей щодо особливостей тримання військовополонених під вартою та їх конвоювання.

Тримання військовополонених під вартою під час дії правового режиму воєнного стану в Україні має свої особливості, які впливають із Женевської Конвенції “Про поводження з військовополоненими” 1949 року [10], внутрішнього законодавства України та міжнародно-правових зобов’язань, які Україна прийняла на себе.

Загалом, відповідно до міжнародного та законодавства України військовополонених необхідно розміщувати у спеціально відведених місцях, таких як табори або інші місця ізоляції, які відповідають міжнародним стандартам щодо поводження з військовополоненими. Крім того, військовополонених слід забезпечувати їжею, одягом, медичною допомогою та іншими засобами існування, які є необхідними для

підтримання їхнього здоров'я та фізичного благополуччя.

Особливості тримання військовополонених під вартою під час дії правового режиму воєнного стану в Україні включають в себе забезпечення їх прав на свободу віросповідання, право на спілкування з родиною та адвокатами, право на гуманне поводження, а також право на справедливий суд. Усі ці права повинні бути гарантовані та захищені відповідно до міжнародного права та внутрішнього законодавства України.

Крім того, під час дії правового режиму воєнного стану в Україні військовополонених слід тримати окремо від цивільного населення, для забезпечення безпеки самих військовополонених. Також слід враховувати, що військовополонені можуть бути обміняні або депортовані до їхніх країн, що вимагає особливої уваги та координації між відповідними органами України та інших держав.

У випадку, якщо військовополонені звинувачуються у порушенні законів і звичаїв війни або інших злочинах, вони повинні мати право на справедливий суд відповідно до міжнародного права та внутрішнього законодавства України. Усі дії, які вчиняються щодо військовополонених, повинні бути прозорими та підзвітними, щоб забезпечити дотримання їхніх прав.

Отже, особливості тримання військовополонених під вартою під час воєнного стану в Україні є важливими для забезпечення їхніх прав та гарантій, а також для підтримання стабільності та миру в регіоні. Україна повинна продовжувати дотримуватися своїх міжнародно-правових зобов'язань та внутрішнього законодавства, щоб гарантувати гуманне поводження з військовополоненими та забезпечити їхні права.

Під час проведення судових засідань є необхідність конвоювання військовополонених до залу суду та у зворотному напрямку, а також під час слідування територією України автомобільним та залізничним спеціальним транспортом.

Станом на сьогодні конвоюванням військовополонених займається Національна

гвардія України. Але відповідно до чинного законодавства, а саме згідно із Законом України "Про Національну гвардію України" ця категорія в переліку осіб, які підлягають конвоюванню, не зазначається [11].

Отже є потреба в доопрацюванні законодавчих актів, які забезпечують діяльність Національної гвардії України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фоміна Т., Рогальська В. Запобіжні заходи в умовах воєнного стану: що змінилось. URL: <https://zib.com.ua/ua/151472.html>. С. 34-39.
2. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї, від 19.07.1907 р. Гаага. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222/.
3. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154.
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
5. Норми звичаєвого міжнародного права. https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/ukr-irrc_857_henckaerts.pdf.
6. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.
7. Про затвердження Порядку тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 р. № 413: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022>.
8. Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2022 р. № 441..URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2022-%D0%BF#Text>.
9. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
10. Женевська Конвенція про порядок поводження з військовополоненими, від 12 серпня 1949 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995>.
11. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.

Peculiarities of the regulatory and legal regulation of the status of prisoners of war under the legal regime of martial law in Ukraine

Annotation

The scientific article examines the main aspects of the institution of detention and the peculiarities of keeping prisoners of war, the stages of the convoy and the peculiarities of the extradition procedure under the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine. Based on the results of the analysis regarding the study of the problems of the institution of detention and gaps in the legislation of Ukraine regarding the detention of prisoners of war during martial law, it remains the goal to identify changes in the legislation regarding the procedure for escorting and extradition of prisoners of war, as well as to provide recommendations for improving the state of the institution of detention and solving other problems related to this topic.

Also, this article provides a comprehensive analysis of changes in the national legislation, the normative legal acts of which came into force after the start of the full-scale war in Ukraine.

The main focus is on the Criminal Procedure Code of Ukraine, namely on Chapter 18 of Section II "Precautionary Measures, Detention of Persons" and Section IXI of the Criminal Procedure Code of Ukraine "Special regime of pre-trial investigation, trial under martial law". Taking into account the fact that such a preventive measure as detention is the most common and at the same time the most severe, the main goal was to highlight the features of the procedural procedure for the use of detention under martial law.

The authors paid special attention to the procedure for canceling a detention for military service under conscription during mobilization, for a special period. Based on the analyzed court practice, it was concluded that in many cases, the suspect or accused makes a request to the investigating judge, which is a violation of the established procedure. Because according to the Criminal Procedure Code of Ukraine only the prosecutor has the right to submit the petition to the investigating judge.

Keywords: detention; prisoners of war; detention; extradition; convoy; martial law.